www.edcbmj.ir e-ISSN: 2345-5284

Education Strategies in Medical Sciences (ESMS)

Journal homepage: www.edcbmj.ir/en e-ISSN: 2345-5284

Baqiyatallah University of Medical Sciences

The Prediction of Academic Buoyancy Based on Types of Morning- Evening with Mediating Role of Achievement Motivation in Nursing Students

Asghar Jafari[1*], Marzieh Akbari[1]

[1] *Department of Psychology, Faculty of Humanities, University of Kashan, Kashan, Iran*

**Corresponding author: Asghar Jafari, Department of Psychology, Faculty of Humanities, University of Kashan, Kashan, Iran., Email: as_Jafari@sbu.ac.ir*

Article Info

Keywords: *Academic buoyancy, Morning-evening, Motivation, Nursing*

Abstract

Introduction: Academic buoyancy is a positive and adaptive constructive response to problems and challenges of academic course and was affected by personality traits and motivational factors. Therefore, present study aimed to predict the academic buoyancy based on types of morning-evening with mediating role of achievement motivation in nursing students.

Methods: The research method was descriptive-correlation. The statistical population included all nursing students at Kashan University of Medical Sciences in the academic year 2017-2018. According to table of Morgan and Krejcie, 181 students were selected through one stage cluster sampling and completed Academic Buoyancy Questionnaire and Morning- Evening Questionnaire and Achievement Motivation Questionnaire.

Results: Types of morning-evening and achievement motivation are positive and significant predictors of academic buoyancy ($P<0.01$). Achievement motivation has a mediating role in the relationship between types of morning-evening and academic buoyancy ($P<0.01$).

Conclusion: Morning personality type is associated with high academic buoyancy. The types of morning-evening predict more academic buoyancy through achievement motivation. In order to increase the academic buoyancy of nursing students, it is suggested to pay attention to types of morning-evening and promote their achievement motivation.

Copyright © 2020, Education Strategies in Medical Sciences (ESMS). This is an open-access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License (http://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/) which permits copy and redistribute the material just in noncommercial usages, provided the original work is properly cited.

[Downloaded from edcbmj.ir on 2026-11-20]

مجله راهبردهای آموزش در علوم پزشکی
دوره ۱۵، شماره ۳، ۱۴۰۱
صفحات: ۲۵۹-۲۵۲

پیش‌بینی سرزندگی تحصیلی بر اساس تیپ‌های شبانه‌روزی صبحگاهی- شامگاهی با نقش واسطه‌ای انگیزش پیشرفت در دانشجویان پرستاری

اصغر جعفری[1*] ، مرضیه اکبری[1]

[1] گروه روان شناسی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه کاشان، کاشان، ایران

*نویسنده مسوول: اصغر جعفری، گروه روان شناسی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه کاشان، کاشان، ایران. ایمیل: As_Jafari@sbu.ac.ir

چکیده

مقدمه: سرزندگی تحصیلی پاسخ مثبت و سازنده انطباقی به مشکلات و چالش‌های دوران تحصیل است و تحت تاثیر ویژگی های شخصیتی و عوامل انگیزشی قرار دارد. از این رو پژوهش حاضر با هدف پیش‌بینی سرزندگی تحصیلی بر اساس تیپ‌های شبانه‌روزی صبحگاهی- شامگاهی با نقش واسطه‌ای انگیزش پیشرفت در دانشجویان پرستاری انجام شد.

روش‌ها: روش پژوهش توصیفی از نوع همبستگی بود. جامعه آماری کلیه دانشجویان پرستاری دانشگاه علوم پزشکی کاشان در سال تحصیلی ۹۷ - ۱۳۹۶ بودند. طبق جدول کرجسی و مورگان، ۱۸۱ دانشجو به روش نمونه‌گیری خوشه‌ای تک‌مرحله‌ای انتخاب شدند و پرسشنامه‌های سرزندگی تحصیلی دهقانی‌زاده و حسین‌چاری، تیپ‌های صبحگاهی- شامگاهی هورن و استبرگ و انگیزش پیشرفت هرمنس را تکمیل کردند. داده‌ها با استفاده از آزمون‌های ضریب همبستگی پیرسون و رگرسیون سلسه مراتبی تحلیل شدند.

یافته‌ها: تیپ‌های شبانه‌روزی صبحگاهی- شامگاهی و انگیزش پیشرفت پیش‌بینی کننده مثبت و معنی‌دار سرزندگی تحصیلی هستند ($P <۰/۰۱$). همچنین انگیزش پیشرفت روی رابطه تیپ‌های شبانه‌روزی صبحگاهی- شامگاهی و سرزندگی تحصیلی نقش واسطه‌ای دارد ($P <۰/۰۱$).

نتیجه‌گیری: تیپ شخصیتی صبحگاهی با سرزندگی تحصیلی بالا رابطه دارد. تیپ‌های صبحگاهی- شامگاهی از طریق انگیزش پیشرفت، سرزندگی تحصیلی را بیشتر پیش‌بینی می‌کنند. به منظور افزایش سرزندگی تحصیلی دانشجویان پرستاری، پیشنهاد می‌شود علاوه بر نقش تیپ‌های صبحگاهی- شامگاهی، زمینه ارتقاء انگیزش پیشرفت نیز فراهم شود.

واژگان کلیدی: سرزندگی تحصیلی، صبحگاهی- شامگاهی، انگیزش، پرستاری

[Downloaded from edcbmj.ir on 2026-11-20]

مقدمه

دوران تحصیل از مهم‌ترین دوره‌های زندگی افراد است که بر یادگیری و موفقیت‌های آینده افراد اثر می‌گذارد. توانایی‌ها و لیاقت‌های کسب‌شده و پیشرفت‌های علمی که حاصل می‌شود، در زندگی دانشجویان تأثیرگذار است. برخی از دانشجویان در برخورد با موانع و چالش‌ها موفق هستند و از آن عبور می‌کنند ولی گروهی دیگر ناموفق هستند [۱]. سرزندگی‌تحصیلی (Academic buoyancy) به عنوان پاسخ مثبت و سازنده انطباقی به انواع مشکلات و چالش‌ها و موانعی است که در دوران تحصیل تجربه می‌شود [۳،۲]. سرزندگی تحصیلی تاب‌آوری را در چارچوب روان‌شناسی مثبت منعکس می‌کند و ریشه در ادبیات مقاومت دارد که منشأ آن در کار Martin و Marsh می‌باشد و به‌صورت توانایی و پایداری دانشجویان برای موفقیت در برخورد با موانع و مشکلات تحصیلی آنان تعریف شده است [۴-۶]. سرزندگی‌تحصیلی در حوزه‌های روان‌شناسی مثبت، روان‌شناسی تحولی، بهداشت روانی و روان‌شناسی تربیتی جایگاه ویژه‌ای یافته است [۷]. درواقع نمرات ضعیف، سطح استرس، تهدید و اعتماد به نفس پایین، باعث کاهش انگیزه و تعاملات و موفقیت تحصیلی می‌شود که سرزندگی‌تحصیلی یکی از عوامل مثبتی است که بر چالش‌ها و فشارها در مدرسه و یا دانشگاه تاثیر می‌گذارد [۸،۳]. همچنین سرزندگی‌تحصیلی یکی از مولفه‌های زیستی- روانی است که به عنوان تاب‌آوری تحصیلی در قالب روان‌شناسی مثبت نمایان می‌شود [۹]. در پژوهش‌های مختلف عوامل مؤثر بر سرزندگی تحصیلی در سه بعد، عوامل روانی، خانواده و همسالان، مدرسه و مشارکت اجتماعی قرارگرفته است [۱۰].

یکی از عوامل مهم دیگر، ویژگی‌ها و تفاوت‌های فردی است که از جمله وضعیت روانی و شخصیتی دانشجویان را شامل می‌شود [۱۱]. همچنین از جمله پیشایندهای مؤثر در سرزندگی‌تحصیلی ویژگی‌های فردی و شخصیتی می‌باشد [۱۲] و تفاوت‌های فردی که ازجمله ویژگی‌های شخصیتی در افراد به شمار می‌رود که در تیپ‌های شبانه‌روزی نقش اساسی دارد [۱۳]. تیپ‌های شبانه‌روزی صبحگاهی- شامگاهی (Types of morning - evening) به تفاوت‌های فردی در ریتم‌های زیستی اشاره دارد که باعث تفاوت افراد در عملکردهای زیستی و روان‌شناختی می‌شود که در ساختار و عملکرد متفاوت قسمت‌های مختلف بدن ازجمله چرخه‌های درونی بدن دیده می‌شود که تیپ‌های صبحگاهی و شامگاهی را ایجاد می‌کند [۱۴]. تیپ‌های شبانه‌روزی صبحگاهی و شامگاهی در تعدادی از متغیرهای زیست شناختی مانند ساعت معمول غذا خوردن و خوابیدن، درجه حرارت بدن، سطح کورتیزول و ترشح ملاتونین و متغیرهای روان شناختی مانند عملکرد روزانه، مقابله با استرس، هوش، توجه و کارکردهای حرکتی تفاوت هایی با هم دارند [۱۵]. تفاوت‌های فردی از عوامل مؤثر در عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان و دانشجویان هستند، اهمیت تفاوت‌های فردی در آموزش مؤثر، مدنظر اندیشمندان حوزه روان‌شناسی تربیتی بوده است [۱۶]. کشف و بررسی این موضوع اساسی در مورد تفاوت‌های فردی نیز بخشی از روانشناسی جدید است، همچنین ویژگی‌های فردی دانشجویان از عوامل مهمی در رشد و توسعه انگیزش آنان است [۱۳].

با توجه به اینکه رشد و شکوفایی هر جامعه‌ای وابسته به افراد آگاه، لایق وخلاق می‌باشد لذا تقویت و پرورش و ایجاد انگیزش پیشرفت موجب ایجاد انرژی و باعث جهت‌دار شدن رفتار و علایق و نیازهای افراد در راستای هدف و مناسب با اهداف ارزشمند افراد می‌شود [۱۷]. انگیزش پیشرفت (Achievement motivation) عبارت است از گرایش و علاقه همه‌جانبه فرد به ارزیابی کارکرد و عملکرد خود و عالی‌ترین نوع تلاش برای کسب موفقیت و عبور از مشکلات و همچنین برخورداری از لذتی که با موفقیت همراه است [۱۸،۱۷]. انگیزش پیشرفت از جمله عوامل مهم در موفقیت‌های نظام آموزشی است و پیامدهای آموزشی مثبت از نتیجه انگیزش دانشجویان تحقق می‌یابد، کسانی که انگیزه پیشرفت بالایی دارند، وظیفه‌شناس هستند و سعی می‌کنند عملکرد خود را بهبود بخشند این افراد عزت‌نفس بالایی دارند [۱۷]. انگیزش پیشرفت یکی از عوامل تأثیرگذار در موفقیت فراگیران است. با توجه به اینکه افراد با ویژگی‌های متفاوت می‌توانند انگیزش پیشرفت متفاوتی داشته باشند، لذا می‌توان اظهار کرد که تیپ‌های صبحگاهی- شامگاهی به عنوان یک عامل مؤثر برانگیزش پیشرفت شناخته می‌شود [۱۴]. نکته قابل توجه اینکه، تأثیر انگیزش پیشرفت در دانشجویان رشته پرستاری مهم است، چراکه این حرفه، به‌طور عمده با هدف آموزشی و ارتقا مهارت‌ها و موفقیت‌های تحصیلی در طولانی‌مدت همراه است [۱۹]. دانشجویان رشته پرستاری به دلیل عوامل استرس‌زای شغلی، تحصیلی و کارورزی چالش‌برانگیز، بیشتر در معرض خستگی و فرسودگی قرار می‌گیرند که ممکن است عملکرد تحصیلی و سرزندگی تحصیلی آنان را تحت تأثیر قرار دهد [۲۰]. این در حالی است که پرستاران به لحاظ حساسیت و شرایط حرفه‌ای خاصی که دارند بایستی افراد مقاوم، صبور و اعتماد به نفس بالایی داشته باشند و از تعادل عاطفی مناسبی برخوردار باشند تا بتوانند در برابر چالش‌ها و شرایط بحرانی در عرصه تحصیلی و شغلی که با آن‌ها روبرو هستند، عملکرد خوبی داشته باشند [۱۹]. همچنین می‌توان بیان کرد که افراد دارای انگیزش پیشرفت بالا برای حل مشکلات دررسیدن به موفقیت بسیار تلاش می‌کنند و حتی پس از شکست از انجام کار نیز دست نمی‌کشند و تا رسیدن به موفقیت به کوشش ادامه می‌دهند [۲۱]. بنابراین فقدان انگیزش پیشرفت دانشجویان را در زمینه یادگیری

[Downloaded from edcbmj.ir on 2026-11-20]

و پیشرفت تحصیلی قطعاً با مشکلاتی روبرو می‌کند و ممکن است عزت‌نفس و سازگاری عاطفی و همچنین توانایی مقابله با موانع و ارزش‌های شخصی افراد را خدشه‌دار کند [۲۲]. با توجه به اهمیت متغیرهای مطرح شده و همچنین خلاء پژوهشی موجود درباره متغیرهای پژوهش حاضر بر روی دانشجویان پرستاری، انجام پژوهش حاضر ضرورت داشت. از این رو پژوهش حاضر با هدف پیش‌بینی سرزندگی تحصیلی بر اساس تیپ‌های شبانه‌روزی صبحگاهی- شامگاهی با نقش واسطه‌ای انگیزش پیشرفت در دانشجویان پرستاری انجام شد. در همین راستا این سئوال مطرح گردید؛ آیا انگیزش پیشرفت در پیش‌بینی سرزندگی تحصیلی بر اساس تیپ‌های شبانه‌روزی صبحگاهی- شامگاهی در دانشجویان پرستاری نقش واسطه ای دارد؟

روش‌ها

روش پژوهش توصیفی از نوع همبستگی می‌باشد. جامعه آماری کلیه دانشجویان دانشکده پرستاری دانشگاه علوم پزشکی کاشان بودند که تعداد آنان در سال تحصیلی ۹۷-۱۳۹۶ در دوره‌های کارشناسی و کارشناسی ارشد ۴۰۸ نفر بودند. برای تعیین حجم نمونه از جدول Morgan و Krejcie استفاده شد. طبق این جدول، حجم نمونه برای این جامعه آماری، ۱۸۱ نفر بود که به روش نمونه‌گیری خوشه‌ای تک‌مرحله‌ای انتخاب شدند و به سئوالات پرسشنامه‌های سرزندگی‌تحصیلی، تیپ‌های شبانه‌روزی صبحگاهی - شامگاهی و انگیزش پیشرفت پاسخ دادند. به منظور رعایت ملاحظات اخلاقی، توضیحات لازم در مورد نحوه تکمیل پرسشنامه‌ها، ایجاد اعتماد لازم و کسب رضایت شفاهی از همه شرکت کنندگان گرفته شد و به آنها اطمینان داده شد که پرسشنامه ها بدون نام و محرمانه می‌باشند. مدت زمان مناسب برای اجرای پرسشنامه‌ها در نظر گرفته شد. داده‌ها از طریق پرسشنامه‌های زیر طی دو هفته جمع‌آوری شدند. داده‌های مربوط به ۱۸۱ شرکت‌کننده تحلیل شدند و در ابتدا به توصیف میانگین و انحراف معیار داده‌ها پرداخته شد و سپس رابطه متغیرهای با استفاده از ضریب همبستگی پیرسون و تحلیل رگرسیون سلسله مراتبی و از طریق نرم افزار *SPSS-22* محاسبه شد.

پرسشنامه سرزندگی تحصیلی: این پرسشنامه شامل ۹ گویه است که Dehghanizadeh و HosseinChari (۲۳) بر اساس مقیاس سرزندگی تحصیلی Martin و Marsh طراحی کردند. نمره‌گذاری این پرسشنامه بر اساس طیف لیکرت ۵ درجه‌ای و از (کاملاً مخالفم = ۱) تا (کاملاً موافقم = ۵) است و ازنظر تحلیلی حد پایین نمره ۹ و حد متوسط نمره ۲۷ واحد بالای نمره ۴۵ است. سازندگان این مقیاس اعتبار آن را از طریق آلفای کرونباخ با حذف یک گویه برابر با ۰/۸۰ و ضریب بازآزمایی برابر ۰/۷۳ نشان دادند و دامنه همبستگی گویه ها با نمره کل بین ۰/۵۱ تا ۰/۶۸ بیان کردند و اعتبار کلی آزمون را ۰/۷۵ به دست آوردند [۲۳]. در پژوهش حاضر ضریب اعتبار پرسشنامه سرزندگی تحصیلی به روش آلفای کرونباخ برابر با ۰/۸۷ محاسبه شد.

پرسشنامه تیپ‌های شبانه‌روزی صبحگاهی- شامگاهی (MEQ): Horn و Ostenberg این پرسشنامه را ساختند که شامل ۱۹ سؤال است که زمان خوابیدن و بیدار شدن و همچنین عادات و ترجیح‌های زمانی برای فعالیت‌های جسمانی و ذهنی و هوشیاری افراد را در هنگام قبل و بعد از خواب موردسنجش قرار می‌دهد. سؤال‌های ۱۸،۱۷،۱۰،۲،۱ به صورت مقیاس درجه‌بندی شده است و آزمودنی با توجه به سؤال، در طول این مقیاس علامت‌گذاری می‌کند. این پرسشنامه از ۱۶ تا ۸۶ نمره دهی می‌شود. گزینه‌ها و جواب مربوط به هرکدام از سئوال‌ها با دیگری متفاوت بوده و هرکدام از جواب‌ها دارای شماره است که امتیاز مربوط به همان سؤال است و در پایان امتیازها با هم جمع زده می‌شوند. اغلب پژوهشگران افراد را به دو گروه کلی صبحگاهی – شامگاهی و یا به سه گروه صبحگاهی– شامگاهی و میانی تقسیم کرده‌اند [۲۴]. در واقع نمره بالا در این پرسشنامه نشان دهنده گرایش به تیپ صبحگاهی می باشد. روایی و پایایی این پرسشنامه در ایران توسط Issazadegan و همکاران به‌صورت ضریب پایایی آلفای کرونباخ ۰/۷۴ و در پژوهش‌های مختلف از ۰/۷۱ تا ۰/۸۱ گزارش‌شده است [۱۵]. در پژوهش حاضر ضریب اعتبار پرسشنامه تیپ‌های شبانه‌روزی صبحگاهی و شامگاهی به روش آلفای کرونباخ برابر با ۸۶ /۰ محاسبه شد.

پرسشنامه انگیزش پیشرفت: Hermans پرسشنامه انگیزش پیشرفت (A.M.T) را طراحی کرد که شامل ۲۹ سؤال است که به‌صورت ۴ گزینه‌ای است و این سؤالات به‌صورت جملات ناتمام بیان‌شده است. نمره‌گذاری این پرسشنامه بر اساس ویژگی‌های ۹ گانه انجام می‌گیرد که بعضی از سؤالات به‌صورت مثبت و برخی از آن‌ها به‌صورت منفی ارائه است. Hermans با استفاده از روش آزمون آلفای کرونباخ ضریب پایایی ۰/۸۴ را به دست آورد و در ایران در پژوهش‌هایی روایی این پرسشنامه با استفاده از آلفای کرونباخ ۰/۷۳ و ۰/۹۷ گزارش شد [۲۲،۱۹]. در پژوهش حاضر ضریب اعتبار این پرسشنامه به روش آلفای کرونباخ ۰/۸۴ محاسبه شد.

یافته ها

نتایج جدول ۱ میانگین، انحراف معیار و ضرایب همبستگی متغیرهای مورد مطالعه را نشان می‌دهد.

طبق نتایج جدول ۱ میانگین نمرات تیپ‌های شبانه‌روزی صبحگاهی – شامگاهی برابر با ۵۲/۵۲ و انحراف معیار آن برابر با ۸/۵۹ می‌باشد. میانگین نمرات سرزندگی‌تحصیلی با ۳۰/۹۱ و انحراف معیار آن برابر با ۶/۹۴ می‌باشد. همچنین میانگین نمرات انگیزش پیشرفت با ۷۹/۵۱ و انحراف معیار آن برابر با ۱۰/۷۵ می‌باشد. همچنین بین تیپ‌های شبانه‌روزی صبحگاهی-

[Downloaded from edcbmj.ir on 2026-11-20]

شامگاهی با سرزندگی تحصیلی، همبستگی مثبت و معنادار (p <۰/۰۱، r =۰/۲۱)، بین انگیزش پیشرفت با سرزندگی‌تحصیلی همبستگی مثبت و معنادار (r = ۰/۱۹، p <۰/۰۱) و بین تیپ‌های صبحگاهی- شامگاهی با انگیزش پیشرفت (r = ۰/۳۴، p <۰/۰۱) رابطه مثبت و معنادار وجود دارد. برای بررسی نقش واسطه‌ای انگیزش پیشرفت در رابطه تیپ‌های صبحگاهی- شامگاهی و سرزندگی‌تحصیلی از آزمون رگرسیون سلسله مراتبی (گام به گام) استفاده شد. با استفاده از این آزمون در گام اول، نقش تیپ‌های صبحگاهی- شامگاهی به تنهایی در معادله پیش بینی سرزندگی‌تحصیلی بررسی شد. در گام دوم، تیپ‌های صبحگاهی- شامگاهی و انگیزش پیشرفت با هم در معادله رگرسیون وارد شدند که نقش واسطه‌ای انگیزش پیشرفت را در پیش بینی سرزندگی‌تحصیلی نشان می‌دهد.

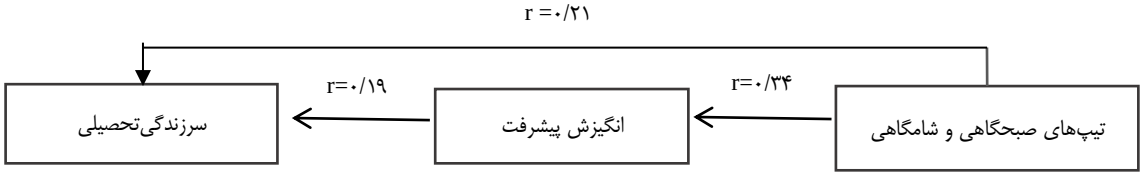
همان‌طور که در جدول۲ مشاهده می‌شود از بین دو متغیر تیپ‌های شبانه‌روزی صبحگاهی- شامگاهی و انگیزش پیشرفت، تیپ‌های شبانه‌روزی صبحگاهی- شامگاهی ۳ درصد واریانس سرزندگی تحصیلی در دانشجویان پرستاری را تبیین نموده است. با اضافه شدن انگیزش پیشرفت واریانس سرزندگی تحصیلی به ۸ درصد رسیده است. همچنین نقش واسطه‌ای انگیزش پیشرفت برای سرزندگی تحصیلی به روش رگرسیون سلسله مراتبی مقدار بتای تیپ‌های صبحگاهی- شامگاهی بر روی سرزندگی تحصیلی بررسی گردید که ضریب به‌دست‌آمده به‌صورت مثبت و معنی‌دار است (β = ۰/۱۷، p <۰/۰۱). این یافته نشان می‌دهد که تیپ‌های شبانه‌روزی صبحگاهی و شامگاهی پیش‌بینی‌کننده معنی‌دار سرزندگی تحصیلی است و ۳ درصد واریانس سرزندگی تحصیلی را پیش‌بینی می‌کند (t=۲/۳۸ p <۰/۰۱) نتایج مرحله اول تأیید می‌کند که بین متغیرهای تیپ‌های شبانه‌روزی صبحگاهی- شامگاهی و سرزندگی تحصیلی رابطه معنی‌دار و مستقیم وجود دارد. برای کنترل نقش تیپ‌های شبانه‌روزی صبحگاهی- شامگاهی و تعیین نقش واسطه‌ای انگیزش پیشرفت، رگرسیون سلسله مراتبی تیپ‌های شبانه‌روزی صبحگاهی- شامگاهی و انگیزش پیشرفت محاسبه گردید. در این مرحله توان پیش‌بینی متغیر تیپ‌های صبحگاهی-شامگاهی نسبت به مرحله‌ای که به تنهایی وارد معادله رگرسیون شد تا حدودی کاهش یافت اما هنوز مقدار معنی‌دار است. (از β = ۰/۱۷ در مرحله اول به β =۰/۹ و با ورود متغیر واسطه‌ای به معادله رگرسیون ضریب تیپ‌های صبحگاهی- شامگاهی به سمت صفر کاهش پیدا کرده است که بر این اساس نقش واسطه‌ای انگیزش پیشرفت مورد تائید قرار می‌گیرد. بنابراین انگیزش پیشرفت در رابطه بین تیپ‌های شبانه‌روزی صبحگاهی- شامگاهی و سرزندگی‌تحصیلی نقش واسطه‌ای جزئی دارد. انگیزش پیشرفت تأثیر تیپ‌های شبانه‌روزی صبحگاهی- شامگاهی بر سرزندگی‌تحصیلی را کاهش می‌دهد اما این تاثیر کامل نیست، یعنی رابطه تیپ‌های شبانه‌روزی صبحگاهی- شامگاهی و سرزندگی‌تحصیلی هم چنان معنادار باقی می‌ماند که شکل ۱ نشان‌دهنده نتایج نهایی می‌باشد.

جدول ۱. میانگین، انحراف معیار و ضرایب همبستگی متغیرها

متغیرها	میانگین	انحراف معیار	۱	۲	۳
تیپ‌های صبحگاهی و شامگاهی	۵۲/۵۲	۸/۵۹	۱		
سرزندگی تحصیلی	۳۰/۹۱	۶/۹۴	**۰/۲۱	۱	
انگیزش پیشرفت	۷۹/۵۱	۱۰/۷۵	**۰/۳۴	**۰/۱۹	۱

جدول۲: رگرسیون سلسله مراتبی برای نقش واسطه‌ای انگیزش پیشرفت در رابطه تیپ‌های صبحگاهی- شامگاهی و سرزندگی‌تحصیلی

گام‌ها	متغیر پیش‌بین	B	β	t	R	$R2$	$R2$ تعدیل شده	سطح معنی‌داری
گام اول	مقدار ثابت	۱/۷۸		۱۰/۶۲				۰/۰۰۱
	تیپ‌های صبحگاهی شامگاهی	۰/۱۸	۰/۱۷	۲/۳۸	۰/۱۷	۰/۰۳	۰/۰۲	۰/۰۱۸
گام دوم	مقدار ثابت							۰/۰۰۱
	تیپ‌های صبحگاهی شامگاهی	۰/۱۰	۰/۰۹	۱/۳۱	۰/۲۹	۰/۰۸	۰/۰۷	۰/۱۸۹
	انگیزش پیشرفت	۰/۲۵	۰/۲۵	۳/۳۳				۰/۰۰۱

شکل ۱. مدل نهایی پژوهش

بحث

[Downloaded from edcbmj.ir on 2026-11-20]

هدف پژوهش حاضر پیش‌بینی سرزندگی‌تحصیلی بر اساس تیپ‌های شبانه‌روزی صبحگاهی- شامگاهی با نقش واسطه‌ای انگیزش پیشرفت در دانشجویان پرستاری بود. نتایج نشان داد که بین تیپ‌های شبانه‌روزی صبحگاهی- شامگاهی و سرزندگی تحصیلی رابطه مثبت و معنادار وجود دارد. این یافته با نتایج پژوهش‌های Abdi و همکاران [۱۲]، Valladares و همکاران [۲۵]، Capara و همکاران [۲۶] همسو است. افرادی که از سرزندگی تحصیلی برخوردارند، برای حل مسائل زندگی و تحصیلی پافشاری بیشتری می‌کنند و در برابر بازخوردهای نامطلوب محیطی استقامت بیشتری دارند [۴]. تفاوت‌های فردی که از جمله ویژگی‌های شخصیتی در افراد به شمار می‌رود که در تیپ‌های شبانه‌روزی صبحگاهی- شامگاهی نقش اساسی دارد [۱۳]. ویژگی‌های شخصیتی با سرزندگی تحصیلی رابطه دارد و دانشجویان با تفاوت‌های فردی و توانایی‌های خود در برخورد با چالش‌ها آرامش بیشتری را تجربه می‌کنند [۱۲]. همچنین با توجه به تحقیق Issazadegan و همکاران، تیپ‌های شبانه‌روزی صبحگاهی با اضطراب رابطه منفی دارد و همچنین اضطراب یکی از پیش‌بینی‌کننده‌های منفی سرزندگی تحصیلی است یعنی دانشجویان با شادکامی و سرزندگی بالا، اضطراب کمتری دارند [۱۵،۷]. هریک از ویژگی‌های دانشجویان پرستاری با تیپ‌های صبحگاهی- شامگاهی می‌تواند عملکرد آن‌ها را تحت تأثیر قرار دهد [۲۷] و پیشرفت تحصیلی افراد متأثر از ویژگی‌های شخصیتی و تفاوت‌های فردی و وضعیت روانی در دانشجویان پرستاری است [۱۱] و همچنین با توجه به پژوهش Miller و همکاران، بیان کردند که پیشرفت تحصیلی با سرزندگی تحصیلی رابطه مثبت دارد [۸]. پس می‌توان تبیین کرد که تیپ‌های شبانه‌روزی صبحگاهی- شامگاهی که نوعی از ویژگی‌های شخصیتی محسوب می‌شود که با سرزندگی تحصیلی رابطه مثبت دارد. همچنین نتایج نشان داد انگیزش پیشرفت با سرزندگی تحصیلی رابطه مثبت و معنادار دارد که با پژوهش‌های Sabzi و Fooladchang [۲۸]، Auwalu و همکاران [۲۹]، Affum و همکاران [۳۰] همسو است. Habibpour Sedani و همکاران در پژوهش خود در بین دانشجویان علوم پزشکی نشان داد که بین سرزندگی تحصیلی و انگیزش پیشرفت رابطه مثبت و معنادار وجود دارد [۳۱]. باورهای انگیزشی به‌منزله عامل مهمی است که در سرزندگی تحصیلی تأثیر بسزایی دارد و همچنین بین باورهای انگیزشی و سرزندگی تحصیلی رابطه وجود دارد پس می‌توان با ارتقاء سطح انگیزش پیشرفت، سطح سرزندگی تحصیلی را نیز افزایش داد [۲۸]. در مورد نقش واسطه‌ای انگیزش پیشرفت نتیجه گرفته شد که انگیزش پیشرفت در رابطه بین تیپ‌های صبحگاهی - شامگاهی و سرزندگی تحصیلی نقش واسطه‌ای دارد. پژوهش Clarck و همکاران بیان‌کننده این نکته است که انگیزش پیشرفت بالا در دانشجویان در راستای پیشرفت تحصیلی و سرزندگی تحصیلی آنان می‌باشد [۳۲]. همچنین در پژوهش Bahramiو Badri بیان شد که انگیزش پیشرفت با سرزندگی‌تحصیلی رابطه مثبت و معنادار دارد و انگیزش پیشرفت نقش واسطه‌ای ایفا می‌کند [۳۳]. در نظام آموزش هر وقت مشکلات تحصیلی همچون افت تحصیلی مطرح می‌شود، انگیزش پیشرفت به‌عنوان یکی از انگیزه‌های مهمی است که مورد توجه قرار می گیرد [۳۲]. دانشجویان با انگیزش پیشرفت بالا، در غلبه بر مشکلات و چالش‌های تحصیلی موفق‌تر هستند [۸]. در پژوهش Sabzi و Fooladchang باورهای انگیزشی به‌صورت مستقیم با سرزندگی تحصیلی رابطه مثبت و معنادار دارد و هم اینکه نقش واسطه‌ای ایفا می‌کند و به عنوان عامل مهمی است که در سرزندگی تحصیلی تأثیر بسزایی دارد [۲۸]. همچنین برخی از صفات و تیپ‌های شخصیتی افراد تبیین‌کننده انگیزش پیشرفت در دانشجویان پرستاری می‌باشند و ویژگی‌های فردی دانشجویان یکی عوامل مهم در رشد و ارتقای انگیزش محسوب می‌شود و با توجه به اینکه دانشجویان رشته پرستاری با مشکلات زیادی روبرو هستند، لذا کاهش انگیزش پیشرفت در آنها می‌تواند سبب تأثیرات منفی گردد [۱۳]. از این رو می‌توان تبیین کرد که تیپ‌های شبانه‌روزی صبحگاهی- شامگاهی و انگیزش پیشرفت پیش‌بینی کننده مثبت سرزندگی تحصیلی دانشجویان پرستاری هستند و همچنین ارتقاء انگیزش پیشرفت با افزایش سرزندگی‌تحصیلی در دانشجویان همراه است. با توجه به این‌که پژوهش حاضر بر روی دانشجویان پرستاری انجام شده است، ممکن است محدودیت‌هایی را در زمینه زمینه استنباط، تبیین و تعمیم نتایج ایجاد کند. لذا پیشنهاد می‌شود در پژوهش‌های بعدی به نقش این عوامل توجه شود و به منظور بهبود ارتقاء سطح سرزندگی تحصیلی دانشجویان پرستاری، علاوه بر شناخت تیپ‌های شبانه‌روزی صبحگاهی – شامگاهی به انگیزش پیشرفت آنان نیز توجه شود.

نتیجه‌گیری

نتایج نشان داد که انگیزش پیشرفت در رابطه تیپ‌های شبانه‌روزی صبحگاهی- شامگاهی و سرزندگی‌تحصیلی دانشجویان پرستاری نقش واسطه‌ای دارد. هر چقدر تیپ شخصیتی افراد به سمت صبحگاهی گرایش داشته باشد، افراد حالت‌هایی از شادابی، سرزندگی و پرانرژی بودن بیشتری را تجربه می‌کنند و افراد با انگیزش پیشرفت بالا برای رسیدن به موفقیت خیلی تلاش می‌کنند و حتی پس از شکست از انجام کار دست نمی‌کشند. به این دلیل تیپ‌های شبانه‌روزی صبحگاهی- شامگاهی زمانی که از مسیر انگیزش پیشرفت عبور می‌کند، سرزندگی تحصیلی را بیشتر پیش‌بینی می‌کند.

[Downloaded from edcbmj.ir on 2026-11-20]

سپاسگزاری

از مسئولین دانشکده پرستاری دانشگاه علوم پزشکی کاشان و همچنن دانشجویان رشته پرستاری این دانشگاه، صمیمانه قدردانی می‌شود.

ملاحظات اخلاقی

مقاله حاضر مستخرج از پایان‌نامه کارشناسی ارشد می‌باشد که بعد از تصویب و اخذ مجوز دانشکده با شماره ۸۲۷۴۹۹ در تاریخ ۹۷/۶/۱۷ انجام شد. به منظور رعایت اصول اخلاقی، کلیه پرسشنامه‌ها فاقد مشخصات شرکت‌کنندگان بودند و همچنین داده ها صرفاً به صورت گروهی تحلیل شدند.

تضاد منافع

هیچ گونه تعارضی در منافع مقاله از طرف نویسنده گزارش نشده است.

منابع مالی

این مقاله هیچ حمایت مالی دریافت نکرده و با هزینه شخصی انجام شده است.

منابع

1. Dehghanizadeh M.H, Chari M, Moradi M, Soleymani M, Khooshab A. [Academic buoyancy and perception of patterns of family communication and classroom structure; Intermediate role of self-efficacy dimensions]. Edu Psychol. 2014; 32 (10): 1-30. [Persian]
2. Martin AJ, Marsh HW. Academic resilience and academic buoyancy: Multidimensional and hierarchical conceptual framing of causes, correlates and cognate constructs. Oxf. Rev. Edu. 2009; 35 (3): 353–70.
3. Putwain DW, Connors L, Symes W, Douglas-Osborn E. Is academic buoyancy anything more than adaptive coping? Anxiety, Stress & Coping. 2012; 25 :(3), 349-58.
4. Veiskarami HA, Yousefvand L. [Investigating the Role of Academic Vitality and Happiness in Predicting the Students Creativity in Lorestan University of Medical Sciences]. Re Med Educe. 2018; 10: (2), 28-37.
5. Putwain DW, Daly AL, Chamberlain S, Sadreddini S. Academically buoyant students are less anxious about and perform better in high-stakes examinations. Br J Educ Psychol. 2015; 85(3), 247-63.
6. Collie RJ, Martin AJ, Bottrell D, Armstrong D, Ungar M, Liebenber L. Social support, academic adversity and academic buoyancy: a person- center analysis and implications for academic outcomes. J Educ Psychol. 2017; 37(5): 550-64.
7. Martin AJ. Academic buoyancy and academic outcomes: Towards a further understanding of students with attention-deficit/hyperactivity disorder (ADHD), students without ADHD, and academic buoyancy itself.? Br J Educ Psychol. 2014; 84(1): 86-107.
8. Miller S, Connolly P, Maguire LK. Wellbeing, academic buoyancy and educational achievement in primary school students. Int J Educ Res. 2013; 62, 239-48.
9. Solberg PA, Hopkins WG, Ommundsen Y, Halvari H. Effects of three training types on vitality among older adults: A self-determination theory perspective. Sport Psychol Sport Exer. 2012; (13): 407-17.
10. Brennan J, Ryan S, Ranga M, Brae S, Durazzi N, Kammphuis B. Study of innovation in education: Final Report. Luxembourg: Pub Eur Union. 2014.
11. Ghorbani A, noroozi K, Jahani-Hashem H, Sarichlou ME, Falahatpisheh F. [Correlation between type of personality and academic achievement of nursing students in university of medical sciences Qazvin]. IJNR. 2013; 8 (1): 68-75. [Persian].
12. Abdi H, Hashemian K, Abolmaali KH. [Predict academic buoyancy based on personality traits and academic self-regulation of second high school student]. J Educ Re. 2016; 10 (44): 111-28. [Persian].
13. Heydari H, Pordelan N, Khalijian S, Yeganeh S. [Relationship between characteristics (neo and strong) with progress motivation in nursing students]. J med. 2015; 9 (4): 46-55. [Persian].
14. Lariche, Z., & Haghayegh, S. A. [The Comparison of Executive Functions, Risk Behaviors, and Academic Motivation among Adolescents with Chronology Type Morningness and Eveningness]. Iran J Psychiatry Clin Psychol. 2018; 23(4): 438-453.
15. Issazadegan A, Shykhi S, Ahmadian L. [The study of relationship between circadian typology (morningness-eveningness) and anxiety in university students]. J urmiayeh uni med sci. 2012; 22 (2): 137-45. [Persian].
16. Sadipour E, Geramy F. [The relationship between the circadian rhythms and academic performance of female students in sixth grade of school]. Educ Psychol. 2014; 10 (34): 175-206. [Persian].
17. Tamannaifar MR, Gandomi Z. [Correlation between achievement motivation and academic achievement in university students]. Educ Strategy Med Sci. 2011; 4 (1):15-19. [Persian].
18. Westland E, Arche T. Exploring cross- cultural difference in self- concept. J Cross Cult Res. 2001; 35(3):280-302.
19. Mohamadi E, Banaderakhshan H, Borhani F, Hoseinabadi M. [Factors Affecting Motivation Achievement in nursing students]. JNE. 2015; 4 (2): 60-67. [Persian].
20. Abbasi M, Ayadi N, Shafiee H. [Role of Social Well-Being and Academic Vitality in Predicting the Academic Motivation in Nursing Students]. Educ Strategy Med Sci. 2016;8(6):49-54. [Persian].
21. Abedini Y, Mokhtari MA. [Causal Model of the Relation between Achievement Motivation and English Language Performance: The Mediator and Meta Cognitive Role of Academic Help Seeking in learning by Cell Phone Quarterly]. J of Research in School and Virtual Learning. 2016;1(1):49-54. [Persian].
22. Azimi M, Piri M, Zavar T. [The relationship between burnout and achievement motivation with academic performance of senior high school students]. Instruction and Evaluation. 2015;7(27):87-102. [Persian].
23. Dehghanizadeh M.H. Hossein Chari M. [Academic buoyancy and perception of family communication model; Self-efficacy mediator role]. Stud Learn Instr. 2012; 4 (2): 21-47. [Persian].
24. Natal V, Cicogna O. Morningness and eveningness Dimension: Is it really a continuum? Pers Individ Dif. 2002; (32): 809-16.
25. Valladares M, Ramírez-Tagle R, Muñoz MA, Obregón AM. Individual differences in chrono types associated

[Downloaded from edcbmj.ir on 2026-11-20]

with academic performance among University students. Chronobiol Int. 2018;35(4): 578-83.
26. Caprara GV, Vecchione M, Alessandri G, Gerbino M, Barbaranelli C. The contribution of personality traits and self-efficacy beliefs to academic achievement: A longitudinal study. Br J Educ Psychol. 2011;81(1): 78-96.
27. Seyedoshohadaee M, Mohammadi H, Seyedfatemi N, Mehran A. [Relationship between the circadian types and nurses caring behaviours]. koomesh. 2015;16(3):389-96. [Persian].
28. Sabzi N, Fooladchang M. [The Mediating Role of Motivational Beliefs in the Relationship between Perceived Social Support and Academic Buoyancy]. J Educ Stu. 2015;1(2):26-51. [Persian].
29. Auwalu AM. Norsuhaily AB. Sadiq IM. Kabara AH. IMPACT OF motivation on students' academic performance: a case study of university sultan zainal abidin students. Am J Innovation Res Appl Sci. 2014;1(6): 221-26.
30. Affum-Osei E, Eric Asante AJ., Forkuoh KS. Achievement Motivation, Academic Self-concept and Academic Achievement among High School Students. EJRRES. 2014; 2 (2): 2056-5852.
31. Habibpour Sedani S., Abdeli Sultan Ahmedi J., Faeedfar Z. [A study of the learning styles of the students of Urmia university of medical sciences based on VARK developing critical thinking, liveliness and achievement motivation]. J Urmia Nurs Mid wifery Fac. 2016; 13 (12): 1089-96. [Persian].
32. Hassanzadeh R, Vatandoust L. [Effectiveness of motivation management training on students' academic buoyancy and self-concept]. J of Res School Virtual Learn. 2018;5 (3):67-72. [Persian].
33. Bahrami F, Badri M. [the Relationship between the Perception of Learning Environment and Academic Buoyancy through Mediating Cognition, Metacognition, Achievement Motive and Self-Efficacy among Students]. Biq J Cog Strategy Learn. 2018;5(9):189-212. [Persian].

[Downloaded from edcbmj.ir on 2026-11-20]